

Pædagogikken flytter ind i familien

Grænserne mellem daginstitution og hjem flytter sig, i takt med at pædagogiske aktiviteter og læringsmål breder sig fra daginstitutionen og ud i hjemmene. Det stiller nye krav til samarbejdet mellem pædagoger og forældre.

Af Marie Bille, b&u@bupl.dk

Læring hører ikke kun til i daginstitutionen. Nu skal hjemmet og familien også være et 'læringsmiljø', og pædagogerne skal vejlede forældrene i, hvordan det sker. Tendensen i de politiske strømninger er klar, viser et nyt, omfattende policystudie af en række dokumenter fra transnationale organisationer, danske ministerier, interesseorganisationer, kommuner og daginstitutioner.

De mange politikker og dokumenter sætter kursen for de samfundsmæssige idealer, krav og forventninger til både pædagoger og forældre. Børns tidlige læring i daginstitutioner har længe været på dagsordenen, men det er nyt, at kravet om læring så direkte breder sig til hjemmene.

»Først var der meget fokus på det individuelle barn og individuelle læringsmål, og nu har man også fået øget fokus på læringsmiljøer. Det er vel at mærke ikke kun læringsmiljøer i daginstitutioner, det kommer også til at omfatte hjemmene. Idealet er, at det hjemlige miljø skal være et læringsmiljø,« siger ph.d. og docent fra professionshøjskolen Absalon Lene S. K. Schmidt, der er projektleder for forskningen, som netop er offentliggjort.

LÆRING DERHJEMME. Det politiske fokus på hjemmet som læringsmiljø betyder, at forventningerne til pæda-

gogernes rolle bliver udvidet, forklarer forskeren. Pædagogers praksis breder sig fra daginstitutionen til andre dele af børnenes liv.

»Selvfølgelig er der tradition for pædagogers vejledning af forældrene, men det handler typisk ikke kun om børnenes læring, men også for eksempel om at stoppe med bleen, om barnet har svært ved at sove, eller om der er konflikter. Med de her politikker bliver der lagt op til, at pædagoger skal have en mere vejledende og instruerende rolle i forhold til forældrene, sådan at hjemmemiljøet bliver et læringsmiljø,« siger Lene S. K. Schmidt, der taler om, at den pædagogiske læreplan breder sig til hjemmet, når pædagoger bliver anbefalet at vejlede forældre i, hvordan de kan skabe mere læring i deres daglige samvær med barnet.

»Det kan for eksempel være med at måle boligen op, læse og skabe dialog eller inddrage barnet i at lave mad. Det er daglige aktiviteter, hvor pædagoger ikke selv er til stede, men som de forventes at vejlede forældre i at give et lærings-sigte,« siger hun.

INVOLVERER FORÆLDRE. I vuggestuen Corneliusmindevej i Taarnby samarbejder pædagogerne allerede tæt med forældrene om barnets læring og udvikling i både institution og hjem. Det gør de ved at brede de pædagogiske aktiviteter ud til hjemmet. Midlerne er en kuffert og en logbog, som børnene tager med frem og tilbage mellem pædagoger og forældre.

»Vi skriver i logbogen og tager fotos af, hvad vi har lavet med børnene. I kufferten er der et udpluk af dagens materialer, som børnene har arbejdet med og anvisninger til, hvordan forældrene kan arbejde med materialerne derhjemme,« fortæller leder i institutionen Rikke Gaard. ▶

»Nogle pædagoger er bekymrede for, hvilken betydning det får, hvis forældrene forventes at indtage nogle af de samme roller, som pædagogerne har.«

Lene S. K. Schmidt, forsker

nu oftere om børnenes udvikling fremfor om glemte sutsko og andre praktiske ting. Både pædagoger, forældre og børn får meget ud af det styrkede forældre-samarbejde, oplever Rikke Gaard.

»Vi er blevet meget mere specifikke i forhold til det enkelte barns udvikling – i forhold til, hvad vi ser, og hvordan forældrene kan være med til at understøtte det.«

FLYDENDE GRÆNSER. De samfundsmæssige forventninger om, at pædagogen skal vejlede forældre i at skabe det ideelle læringsmiljø i hjemmet, rører ved nogle klassiske diskussioner inden for pædagogik: Hvad er offentligt, og hvad er privat? »Lige nu ser det ud til, at nogle af de grænser, der har været mellem, hvad der hører til daginstitutionen, og hvad der hører til hjemmet, flytter sig på ny,« påpeger Lene S.K. Schmidt.

Det er Tomas Ellegaard, lektor på Roskilde Universitet, enig i. Sammen med en gruppe forskere fra Center for Daginstitutionsforskning er han også i gang med at undersøge forældresamarbejdet i daginstitutioner i projektet 'Passende parathed'. Forskerne har observeret og interviewet pædagoger og forældre i fire daginstitutioner.

Han taler om tre forskellige aspekter af, hvordan de voksne ser det ideelle barn: 'det trygge og glade barn', 'det sociale barn' og 'det lærende barn'. Hvor der tidligere var en vis 'arbejdsdeling' mellem hjem, daginstitution og skole, så er grænserne nu mere flydende.

»Lidt firkantet sagt, så har skolen tidligere taget sig af det lærende barn, forældrene har taget sig af at skabe det trygge barn, mens børnehaven har taget sig af det sociale barn. Nu er de alle bundet op på alle tre typer børn. Både børnehaven og forældre er vældig optagede af, at skolebarnet er et trygt barn, og børnehaven er optaget af, at børnene lærer noget derhjemme,« forklarer Tomas Ellegaard.

HØJE FORVENTNINGER. Det betyder, at der er højere forventninger til hinanden i samarbejdet mellem forældre og pædagoger. Samtidig er forældrene mere optagede end tidligere af at forberede deres børn på skolen, allerede mens de går i børnehaven.

»Forældrene vil gerne have, at deres børn skal læse og regne. Måske ikke inden de starter i skolen, men de skal heller ikke være helt blanke. Hvis de ikke kan skrive deres eget navn, bliver det opfattet som et problem, også af pædagoger i nogle af de institutioner, vi har været i,« siger Tomas Ellegaard og tilføjer:

»Og sådan var det ikke for 15 år siden.«

Det sociale dominerer dog stadig i børnehaven både for pædagoger og forældre, understreger både Lene S. K. Schmidt og Tomas Ellegaard.

»Men der er ingen tvivl om, at der er en parathed, både hos pædagoger og forældre, til, at pædagogerne siger til forældrene: 'Måske skulle I træne det her hjemme med jeres barn'. Pædagogerne kan for eksempel sige: 'Han er ikke så god til at lægge puslespil', og så går forældrene hjem og træner puslespil,« siger Tomas Ellegaard.

Læring er langt fra altid det vigtigste for forældrene til børn i daginstitution, oplever Lene S. K. Schmidt, der som led i projektet har foretaget feltstudier i to daginstitutioner:

»Når jeg har talt med forældre, både i det her projekt og andre, så lægger de utrolig meget vægt på omsorg, tryghed og nærvær. De er optagede af pædagogisk arbejde som noget relationelt.«

Andre forældre er meget optagede af, om barnet nu bliver klar til skolen, og om pædagogerne hjælper barnet, hvis det for eksempel har nogle sproglige vanskeligheder.

»Men tilbage står, at forældre generelt er optagede af, at børnene har en god hverdag, som omfatter andet end alene de her læringsaktiviteter,« siger hun.

PÆDAGOGISERING. Rammer og vilkår for pædagogers arbejde bliver forandret i det øjeblik, de ikke alene skal have en funktion i daginstitutionen, men også

i andre kontekster, mener Lene S. K. Schmidt, der kalder tendensen for en 'pædagogisering af familien'. Det kan skabe dilemmaer og udfordringer for pædagogerne i institutionerne, viser hendes forskning.

»De her idealer påvirker os kulturelt allesammen. Nogle pædagoger er bekymrede for, hvilken betydning det får, hvis forældrene forventes at indtage nogle af de samme roller, som pædagogerne har, i stedet for roller som forældre,« siger Lene S. K. Schmidt.

Spørgsmålet er, om pædagoger og forældre skal have de samme roller, relationer og samspil med børnene, eller om der netop er en pointe i, at de udgør voksenpersoner, som er noget forskelligt for børnene i forskellige kontekster. Det sætter nogle af de pædagoger, der har deltaget i projektet, spørgsmålstejn ved. Der er for eksempel en pædagog, der fortæller, at hun bliver bekymret for sin rolle og indflydelse på forældrene, når de taler om måltidet i hjemmet som en 'spisesituation'.

»Hun er bekymret for, om forældrene vil orientere sig for meget imod de pædagogiske værdier i daginstitutionen, fordi hun finder det vigtigt, at familierne definerer deres egne værdier og normer for, hvordan man er en god familie,« fortæller Lene S. K. Schmidt.

DØMMER IKKE. Mange idealer bliver formuleret som idealer, der omfatter alle forældre og børn. Men de politiske tiltag har ofte både et socialpolitisk og forebyggende sigte, så udover læring handler det om, at nogle familier og børn har særlig politisk bevågenhed, forklarer Lene S. K. Schmidt.

»Der er politisk meget fokus på at identificere forskellige risici for børn og familier i den tidlige barndom. Man vil gerne forudse problemerne, før de opstår. Tidligere skulle pædagoger sætte ind, hvis de så anledning til risici. I dag forventes det af pædagoger og forældre at forebygge, at risici opstår,« siger hun.

Hvad gør pædagogerne så med de forældre, der samfundsmæssigt ikke lever op til normerne for, hvad børn behøver for at kunne lære, udvikle sig og trives? I vuggestuen Corneliusmindevej har pædagogerne brugt personalemøderne til at tale om de etiske aspekter i det tætte forældresamarbejde.

»Vi får et indblik i familierne og nogle oplysninger om, hvordan de er sammen med deres børn. Det skal vi behandle med respekt. Vi må hverken vurdere eller dømme forældrene. Det er deres barn og deres hjem. Hvordan de er sammen med deres børn derhjemme, kan vi ikke blande os i, så længe det ikke skader børnene,« siger Rikke Gaard. ■

5 POINTER FRA ARTIKLEN

- Kravet om læring omfatter ikke kun daginstitutioner, men breder sig nu til hjemmene, viser et omfattende studie af danske og internationale dokumenter og politikker.
- Pædagoger skal til at vejlede forældre i at skabe det gode 'læringsmiljø' derhjemme, og det påvirker i høj grad forældresamarbejdet.
- Pædagoger i vuggestuen Corneliusmindevej har udviklet et tæt samarbejde med forældrene om børnenes udvikling og læring ved at involvere forældrene i de pædagogiske aktiviteter derhjemme.
- Grænserne mellem daginstitution og hjem flytter sig, når pædagogikken rykker ind i familien. Det rejser spørgsmål om, hvad der er offentligt, og hvad der er privat.
- Selvom læring og skoleparathed fylder mere i daginstitutionerne end før, så er det sociale stadig det vigtigste i daginstitutionen for både forældre og pædagoger.

Foto: Privat

OM FORSKEREN

Lene S. K. Schmidt er docent ved Center for Pædagogik på Professionshøjskolen Absalon. Hun har taget en ph.d. og er cand.mag i pædagogik fra Københavns Universitet. Som forsker beskæftiger hun sig blandt andet med institutionelt hverdagsliv for professionelle voksne, børn og forældre og samspillet mellem, hvordan politik, forvaltning og pædagogiske praksisformer udvikler sig.

OM FORSKNINGEN

Projektet 'Pædagogers samfundsmæssige roller i forældresamarbejdet' skaber viden om, hvilken betydning idealer om tidlig læring har for pædagogers og forældres samarbejde og deres forventninger til hinanden. Projektleder er docent Lene S. K. Schmidt, og projektet er udført i samarbejde med lektor og ph.d. Kit Stender Petersen, lektorer og adjunkter på pædagoguddannelsen og pædagogstuderende, alle fra Professionshøjskolen Absalon. Projektet består af både policystudier af, hvad der samfundsmæssigt fremhæves som det gode pædagog-forældre-samarbejde, seminarer med pædagoger, ledere og forældre fra fem daginstitutioner samt feltobservationer i to af daginstitutionerne.

Vuggestuen med hjem i kufferten

For børn i vuggestuen Corneliusmindevej fortsætter de pædagogiske aktiviteter hjemme i stuen sammen med forældrene. Forældre-samarbejdet om børnenes læring og udvikling skaber sammenhæng i børnenes og liv og respekt for pædagogernes faglighed.

Af Marie Bille b&u@bupl.dk

Første dag i vuggestuen Corneliusmindevej i Kastrup får alle børn en blå kuffert. Kufferten følger børnene gennem hele vuggestuetiden, og den kommer med hjem til forældrene ca. hver 14. dag. I kufferten kan børn og forældre finde barnets logbog og nogle af de materialer, som børnene har arbejdet med i kreative værksteder i vuggestuen.

»Det kan for eksempel være husblas, et stykke sort karton og flormelis. Har de været på stranden og samle tang, er der måske en lille pose med tang og lim. I logbogen står der, hvilke aktiviteter man kan lave med de ting,« fortæller leder i institutionen Rikke Gaard.

Kufferten skal inspirere forældrene til aktiviteter sammen med børnene, der kan styrke udvikling og læring. I logbogen skriver både pædagoger og forældre om deres oplevelser med børnene, og de kan indsætte fotos, der viser, hvad de har arbejdet med.

En stor amagerhylde i institutionens fællesrum viser både børnenes kreative processer og resultaterne, så børn og forældre kan tale sammen om, hvad børnene har lavet.

RESPEKT FOR FAGLIGHED. Involveringen af forældrene i de pædagogiske aktiviteter har betydet, at pædagogerne nu oplever en større respekt omkring deres faglighed.

Foto: Privat

»Når man inddrager forældrene og formidler til dem, bliver man enormt troværdig overfor forældrene. De oplever, at man har set deres barn, og de ved, hvor barnet er i sin udvikling og trivsel, og det skaber stor respekt hos forældrene,« siger Rikke Gaard og tilføjer:

»Jeg synes, vi har fået et mere ligeværdigt samarbejde, fordi vi giver forældrene et indblik i vores faglighed.«

Forældrene har fået ahaoplevelser gennem logbøgerne, fortæller Rikke Gaard.

»Gud, kan vores barn det? Hold da op,« siger de. Forældrene har set andre sider af deres børn,« siger hun og fortsætter:

»Når de så har prøvet nogle af de aktiviteter derhjemme sammen med børnene, så er de blevet udfordret på deres egne idéer om, hvad man kan og ikke kan. Man kan godt lege med tang hjemme i stuen – det hele behøver ikke at være Legoklodser og puslespil.«

Med kufferterne har pædagogerne også givet børnene et redskab til at fortælle forældrene om deres dag i vuggestuen.

»Vuggestuebørn har jo ikke det samme sprog som børnehavebørn, men de kan kigge og pege på de fotos, der er sat ind, og de materialer, der er med. Forældrene kan gå i dialog med deres børn, og det betyder, at deres sproglige udvikling har taget nogle ordentlige ryk,« fortæller lederen.

IKKE LEKTIER. Rikke Gaard understreger, at hjemmeopgaverne i kufferten skal være lette at gå til for forældrene, og at de ikke skal opfattes som tvang.

»Forældrene skal ikke have lektier. Det er frivilligt, og det skal give dem nogle idéer, viden og indsigt i, hvordan de kan understøtte deres barn,« siger hun.

Det skal være nemt for forældrene at arbejde med de aktiviteter, som pædagogerne foreslår.

»De fleste kan skaffe en liter kærnemælk og en bakke æggeblommer. Det skal være så nemt, at forældrene også kan blive inspireret til at lave nogle af de her ting derhjemme sammen med børnene, uden at de skal tømme en hobbyforretning,« siger hun.

Mange forældre er glade for kufferterne, og den har også sat tanker i gang hos de forældre, som ikke havde så stort et fokus på deres børns udvikling og læring. Men der vil altid være nogle, som ikke deltager i aktiviteterne.

»Der er jo også forældre, der ikke skriver i logbøger og ikke tager fotos, og som ikke synes, det er superspændende at finde tang nede på stranden. For dem er det vigtigst, at deres børn er glade, får en ren ble og lærer at spise og tale pænt. Det må vi også respektere,« siger Rikke Gaard. ■

5 SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION

Til jer, der ønsker at debattere forældresamarbejde på et overordnet niveau

- Hvordan spiller krav og idealer om tidlig læring sammen med de pædagogikker og normer for forældresamarbejdet, der allerede er i jeres institution?
- Hvilke traditioner og værdier har I for forældresamarbejde, og hvordan kan I udvikle relationerne mellem daginstitution og hjem?
- Hvad betyder det for de måder, I forholder jer på til forældre og børn?
- Hvad giver krav og idealer om læring jer mulighed for at have fokus på, og er der noget som I eventuelt nedprioriterer, men som er vigtigt?
- Hvilke ønsker har forældrene til samarbejdet: Har de fokus på læring, eller prioriterer de andre aspekter af børns hverdagsliv?

Kilde: Lene S. K. Schmidt, Center for Pædagogik, Professionshøjskolen Absalon.

Foto: Privat

DAGENS HJEMMEOPGAVE

En opgave fra pædagogerne i vuggestuen Corneliusmindevej til forældrene:

I dag har I fået lidt flormelis, lidt husblas og sort karton med hjem i kufferten. Vi vil foreslå, at I først kigger på husblas, og når I er færdige, så på flormelis. Så skal barnet ikke forholde sig til to forskellige materialer på én gang.

Husblas: Læg lidt vand i en skål, og giv barnet det tørre husblas. Lad barnet dyppe det i vand, og se, hvad der sker. Lad det tørre i den 'position', barnet efterlader det i, når I er færdige, og tag det med retur til vuggestuen.

Flormelis: Put lidt vand i en skål, og put flormelis i. Lad eventuelt jeres barn selv røre flormelissen ud i vandet. Det skal have konsistens som glasur. Lad jeres barn tegne med glasuren på det sorte karton. Vi vil bede jer om at iagttage, hvad jeres barn gør eller ikke gør, og notere det i logbogen. I må meget gerne tage fotos af processerne og sætte dem ind i logbogen. Hvis I ikke har adgang til en printer, kan I maile billederne til vuggestuen.

Kilde: Pjecen 'DEN BLÅ KUFFERT – Metoder til at skabe sammenhænge for børn og inddragelse af forældre', af vuggestuen Corneliusmindevej.